

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Milana Procházky a soudců JUDr. Viktora Kučery a JUDr. Petra Polácha v právní věci žalobkyně **Zuzany Candigliota**, bytem [REDACTED], proti žalovanému **Krajskému ředitelství policie Jihomoravského kraje**, se sídlem v Brně, Kounicova 24, v řízení o žalobě ze dne 3. 2. 2015 na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu

t a k t o :

I. Zásah žalovaného spočívající ve výzvě a vynucování prokázání totožnosti žalobkyně, omezování její osobní svobody v čase od 8:46 do 11:23 hod dne 3. 12. 2014, včetně dvou osobních prohlídek žalobkyně, v odmítnutí vydání úředních záznamů o úkonech žalovaného provedených na žalobkyni dne 3. 12. 2014, byl **nezákonný**.

II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 2 000 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

Žalobou ze dne 3. 2. 2015 se žalobkyně v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu domáhala vydání rozsudku, kterým by soud určil za nezákonný zásah žalovaného spočívající ve výzvě a vynuucování prokázání totožnosti žalobkyně dne 3. 12. 2014, v omezování její osobní svobody dne 3. 12. 2014 od 8:46 do 11:23, ve dvou osobních prohlídkách dne 3. 12. 2014 a v odmítnutí vydat žalobkyni kopie úředních záznamů o úkonech na ní provedených dne 3. 12. 2014.

II. Obsah žaloby

V návrhu na zahájení řízení žalobkyně uvedla, že dne 3. 12. 2014 cestovala z bydliště do zaměstnání vlakem Eurocity (z Břeclavi do Brna), přičemž během cesty prováděla skupina policistů kontrolu totožnosti postupně všech cestujících ve vagonu, v němž seděla. Poté, co policisté požadovali i po žalobkyni prokázání totožnosti, zeptala se jich na zákonný důvod. Na to jí odpověděli, že se jedná o „rutinní“, „běžnou“ kontrolu. Žalobkyně na to policistům odvětila, že zákon žádný takový důvod kontroly totožnosti nezná a že tedy nemají zákonný důvod ke kontrole. Policisté argumentovali tím, že mají policejním prezidentem nařízenou „akci Morava“, v jejímž rámci provádějí kontroly totožnosti ve vlacích. Žalobkyně na to uvedla, že vnitřní pokyn policejního prezidenta není zákonným důvodem. Požadavku na prokázání totožnosti nevyhověla, neboť to považovala za zásah do svého soukromí a také jako nezákonný akt svévole ze strany policie.

Jelikož žalobkyně neprokázala svoji totožnost, policisté ji po příjezdu do Brna vyzvali k odchodu na policejní služebnu na hlavním nádraží. Tam ji drželi od 8:46 do 11:23, po tuto dobu byla omezena na osobní svobodě, přestože je informovala, že má pracovní schůzku, kterou kvůli jejich nezákonnému postupu zmešká. Během uvedené doby se zde vystřídali různí policisté či policistky a téměř všichni ji vyzývali, ať dobrovolně prokáže svoji totožnost, což odmítla učinit a sdělila jim, že prokáže totožnost, až jí k tomu sdělí platný zákonný důvod, např. zda je podezřelá z přestupku a z jakého, nebo zda se podobá konkrétní hledané osobě s tím, že pak bude chtít vědět, které hledané osobě se podobá, aby si ověřila, že skutečně taková osoba existuje a nejde jen o záminku ke kontrole totožnosti bez skutečného zákonného důvodu. Policisté s žalobkyní polemizovali, že nemohou nazpaměť znát podobu všech hledaných osob a vědět, zda není jednou z nich. Také prý nemohou vědět, zda není nelegální cizinka. Tvrdili, že oni nevědí, kdo žalobkyně je a potřebují si to ověřit. Prý by jinak nemohli, bez možnosti kontrolovat namátkově osoby, vůbec účinně vykonávat svoji práci. Na to jim žalobkyně sdělila, že zákon mluví jasně, že by musela „odpovídat popisu hledané osoby“ a nikoli, že mohou namátkově kontrolovat kohokoliv. Dále žalobkyně policistům uvedla, že jsou si velmi dobře vědomi, že pravděpodobnost, že je nelegální cizinka, se blíží nule vzhledem k její vizáži, která není nijak exotická, dobré znalosti českého jazyka a výslovnosti bez prvků cizího přízvuku (k tomu policisté uvedli, že může být Slovenka!). Žalobkyně uvedla, že stejně jako u ní neví, kdo je, tak totéž neví o lidech, kteří stojí na tramvajových zastávkách před hlavním nádražím a také nejdou všechny legitimovat. Policistům sdělila, že pokud jim současné znění zákona neumožňuje efektivně vykonávat

jejich práci, měli by navrhnout změnu zákona a nikoliv překračovat svoje pravomoci na úkor občanů. Kdyby zákonodárce měl v úmyslu dát policistům pravomoc libovolně kohokoliv kontrolovat, zcela jistě by byl zákon formulován jinak.

Žalobkyně byla nucena se během svého pobytu na služebně dvakrát podrobit osobní prohlídce, při níž jí byly prohledávány její osobní věci v tašce, mj. advokátní spis klienta (bylo jí listováno bez čtení obsahu), dále menstruační hygienické potřeby, což považuje za nedůstojné. Při druhé prohlídce jí byly prohlíženy osobní doklady v peněžence, takže na základě toho došlo ke ztotožnění, čímž byly úkony ze strany policie ukončeny.

Žalobkyně ihned poté ústně požádala o kopie úředních záznamů z policejních úkonů, což policisté odmítli, že na to žalobkyně nemá údajně právo. Teprve když trvala na vydání kopií úředních záznamů, bylo jí vydáno stručné potvrzení o provedeném úkonu, nikoliv ovšem úřední záznamy. Z potvrzení vyplývá, že vůči žalobkyni jednala Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje, odbor cizinecké policie. Tím, že žalobkyni nebyly na místě vydány úřední záznamy, došlo k porušení jejího práva na přístup k informacím o zpracovávaných osobních údajích bez zbytečného odkladu. Bylo v zájmu žalobkyně mít tyto informace ihned po jejich zpracování, aby následně nemohlo dojít k pozměňování obsahu.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

V písemném vyjádření k žalobě žalovaný uvedl, že dne 21. 11. 2014 byl vydán policejním prezidentem rozkaz č. 243/2014 k provedení akce Morava. Cílem tohoto rozkazu byl mimo jiné boj proti příhraniční kriminalitě a nelegální migraci jakožto součást úkolu č. 4/9 Národního schengenského plánu 2014 schváleného usnesením vlády České republiky č. 198/2014. Akce byla vyhlášena na dny 3. a 4. prosince 2014 pouze pro krajská ředitelství se zvýšeným nápadem přeshraniční trestné činnosti a nelegální migrace ze států mimo Evropskou unii (schengenský prostor). Rozkaz policejního prezidenta byl pro podmínky Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje upřesněn v rozkaze jeho ředitele č. 80/2014. Uvedenými interními akty řízení byl policistům zařazeným ve službě cizinecké policie žalovaného uložen rovněž úkol k vyhledávání osob, které neoprávněně vstupují a pobývají v schengenském prostoru. Jedním z kontrolních stanovišť byl určen železniční přechod Lanžhot - Kúty, potažmo mezinárodní vlaky přijíždějící do České republiky ze Slovenska a Rakouska.

Žalobkyni k prokázání totožnosti vyzval vrchní asistent odboru cizinecké policie prap. Petr Foukal, a to v cca 8:40 hodin v mezinárodním vlaku EC 78 - J.G.MENDEL při jízdě ve směru od Břeclavi na Brno v rámci plnění úkolů akce Morava. Z úředního záznamu je zřejmé, že žalobkyně byla nejprve neformálně oslovena s žádostí o předložení dokladu totožnosti. Teprve po nevyhovění žádosti (vyjádření žalobkyně, že tak v žádném případě neučiní, protože k tomu policie nemá oprávnění) byla spolu s uvedením zákonných důvodů k prokázání totožnosti formálně vyzvána nprap. Miroslavem Foukalem. Prvotním zákonným důvodem pro učinění výzvy bylo plnění úkolů policie k potírání nelegální migrace. Policisté postupovali podle ust. § 63 odst. 2 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, ve znění platném pro projednávanou věc (dále jen „ZPČR“), podle něhož je policista oprávněn vyzvat

k prokázání totožnosti osobu zdržující se v prostoru, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky. Důvodný předpoklad, že se v citovaném vlaku zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území ČR, vycházel z poznatků služby cizinecké policie z předchozí úřední činnosti, potažmo ze statistik míst záchytu těchto cizinců. Ze statistik vyplývá, že v průběhu roku 2014 začalo docházet ke strmému nárůstu počtu nelegálních běženců s tím, že nejčastějším prostředkem jejich přepravy do států západní a severní Evropy byly právě mezinárodní vlaky přijíždějící do ČR (Jihomoravského kraje) přes Slovensko nebo Rakousko. Příkladem v listopadu (prosinci) 2014 bylo na teritoriu Jihomoravského kraje v mezinárodních vlacích odhaleno 47 (46) běženců, kdežto v prvním pololetí roku 2014 se jednalo měsíčně průměrně pouze o 6 běženců. Problematika skokového nárůstu počtu nelegálních migrantů (zejména z Kosova) byla rovněž opakovaně zveřejněna i v hromadných sdělovacích prostředcích. Žalovaný je přesvědčen o existenci důvodného předpokladu výskytu cizinců bez povolení k pobytu v citovaném vlaku.

Pokud žalobkyně uvádí, že pravděpodobnost, že je nelegální cizinkou, se vzhledem k jejímu vzhledu, který není nijak exotický, a její dobré znalosti českého jazyka bez prvků cizího přízvuku blíží nule, pak žalovaný namítá, že pravděpodobnost není a nemůže být rozhodnou okolností pro ne/splnění úkolu. Státní příslušnost se neodvíjí od rasových (etnických) markantů a ani znalost jazyka není z hlediska úředního důkazem občanství. Podle připojeného úředního záznamu policisté nelustrovali plošně všechny osoby ve vlaku, ale zaměřovali se na základě předchozích zkušeností (zjevné znaky rasy/etnika - typicky Sýrie) i na ty, u nichž na cizí příslušnost, potažmo na delší cestování, mohlo nasvědčovat jejich vzezření (oblečení, upravenost). Zasaňující policisté uvedli, že žalobkyni oslovili právě s ohledem na její vzezření, neboť na sobě měla rifle a vytahaný svetr a na pohled neupravené (nemyté, mastné) vlasy. Příslušníci Kosova se často nijak výrazně od (středo)evropského typu neliší a nelze proto uplatnit stejný přístup jako v případě osob ze Sýrie. Policisté netrvali na předložení dokladu a nabídli žalobkyni možnost ověření totožnosti uvedením základních osobních údajů potřebných k jejímu ztotožnění. Zásah do práv a svobod žalobkyně byl tedy minimální. Žalobkyně se výzvě odmítla podrobit z osobních (či spíše osobnostních) důvodů založených na vyhraněné představě, že policie je uskupením osob, které bez jakéhokoliv rozumného důvodu šikanují jiné osoby tím, že po nich požadují určitou součinnost. Výzva k prokázání totožnosti byla zákonným úkonem, který byl činěn úřední osobou, která plnila zákonem aprobovaný služební úkol (potírání nelegální migrace). Žalobkyně byla rovněž o povaze a podstatě plněného úkolu poučena.

Součástí obligatorně vyplňovaného výkazu k výslednosti akce Morava byl i údaj o počtu zjištěných osob, po kterých bylo vyhlášeno pátrání. Tento údaj spadá do úseku boje proti přeshraniční kriminalitě a byl jedním z cílů akce Morava. Policisté postupovali podle ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR, podle něhož je policista oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu odpovídající popisu hledané nebo pohřešované osoby. Žalobkyně odmítla prokázat totožnost, neboť policisté nebyli schopni uvést konkrétní osobu, které by se měla podobat. Výzvě by se žalobkyně podrobila, pokud by jí policisté sdělili totožnost osoby, které se podobá a ona měla možnost si ověřit, zda taková osoba skutečně existuje. Ke dni 6. 3. 2015 bylo službou kriminální policie a vyšetřování zveřejněno pátrání po celkem 924 ženách, z toho 423 ženách ve věku od 20 do 40 let. Mezi těmito ženami je zahrnuta většina myslitelných typů (rasy,

etnik). Vzezření žalobkyně podle její podobizny uvedené v centrálním registru osob je zaměnitelné s mnoha z těchto žen. Žalovaný v této souvislosti nezastírá, že policisté skutečně nemohou z paměti znát podobu srovnatelných žen v pátrání. Z tohoto důvodu se při plnění úkolu pátrání po osobách využívá rovněž znalosti míst, kde se osoby v pátrání často zdržují. V daném případě byl oním místem předmětný vlak. Relevantní pro podezření, že osoba pátráním prochází, pak může být i její přístup k úkonům policistů, typicky nespolupráce a snaha úkon zmařit. Požadavek žalobkyně na sdělení totožnosti osob v pátrání, jimž se podobá, jako předchozí podmínka k podrobení se výzvě, nemá oporu v právním řádu. Osoba, vůči níž policista výzvu učiní, není oprávněna podmiňovat podrobení se výzvě naplněním jakýchkoliv skutečností či okolností. Ne všechny osoby v pátrání se z taktických důvodů zveřejňují a prozrazení totožnosti takové osoby by mohlo ohrozit plnění úkolů policie.

Žalovaný připustil, že prvoplánovým odvoláním se na podobnost s osobou v pátrání nelze řešit absenci jiného zákonného důvodu pro zjištění totožnosti osoby. Pokud však přistoupí další okolnosti nasvědčující vyšší míře pravděpodobnosti, že není v zájmu osoby, aby policie její totožnost zjistila, je podezření policisty, že by osoba mohla být hledanou, rozumně odůvodnitelné. S ohledem na místo kontroly, přístup žalobkyně a značný počet žen obdobného vzezření, po kterých bylo vyhlášeno pátrání, měl policista rozumný důvod se domnívat, že žalobkyně může být osobou v pátrání, a proto má žalovaný za to, že i tento důvod byl použit v souladu se zákonem (jeho smyslem).

Nad rámec policisty výslovně použitých důvodů žalovaný poukázal na ust. § 63 odst. 2 písm. l) ZPČR, podle kterého je policista výzvu k prokázání totožnosti oprávněn učinit i při plnění jiného úkolu, je-li to nezbytné k ochraně bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku nebo pro předcházení trestné činnosti. Tento důvod vyžaduje nezbytnost zjištění totožnosti k dokončení úkolu. Jak vyhledávání osob bez oprávnění k pobytu, tak osob, po kterých bylo vyhlášeno pátrání je pravidelnou činností služby cizinecké, respektive pořádkové policie. I když pak v daném místě a čase nelze bez dalšího poukázat kupříkladu na to, že osoba se podobá osobě v pátrání, lze tento subsidiární důvod použít s odkazem na podezřelé chování, např. snahou osoby vzdálit se rychle z místa, kde se policista vyskytuje.

Jelikož výzva k prokázání totožnosti byla zákonná a žalobkyně odmítla totožnost prokázat, bylo zákonné i její omezení na osobní svobodě. Podle ust. § 63 odst. 3 ZPČR je policista oprávněn předvést ke zjištění totožnosti osobu, která ji odmítne prokázat. Předvedení je spojeno s omezením osoby na svobodě, ta má být ukončena, jakmile důvod pomine. Totožnost žalobkyně byla zjištěna v 11:15 hodin z dokladu totožnosti, který měla u sebe a který byl nalezen při její prohlídce. Bezprostředně poté (v 11:23 hodin) byla propuštěna. Žalobkyně výslovně neuvedla, v čem spatřuje nezákonnost jejího omezení na svobodě (2 hodiny a 37 minut) a doba omezení byla přiměřená sledovanému účelu. Žalovaný poukázal vedle nutnosti dokončení jiných úkolů ze strany policistů určených pro eskortu žalobkyně do sídla krajského ředitelství na ulici Kounicova k daktyloskopování a fotografování žalobkyně, na její absolutní nespolupráci. Policisté se i na oddělení železniční policie snažili žalobkyni vysvětlit zákonné důvody a smysl výzvy. Vyšli jí vstříc a umožnili jí v reálném čase brojit proti postupu policie. Další postupy ke zjištění totožnosti spočívající v eskortě žalobkyně na jiný organizační článek policie k provedení identifikačních úkonů (fotografování,

daktyloskopie) by byly jak z hlediska času, tak povahy opatření zásahem zjevně větší intenzity.

Podle ust. § 35 odst. 2 písm. a) ZPČR je policista oprávněn provést prohlídku osoby, pokud má být omezena na svobodě. Podle § 111 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb. se prohlídkou osoby rozumí i prohlídka oděvních svršků a věcí, které má tato osoba u sebe v době prohlídky. Z obsahu žaloby se lze pouze domnívat, že žalobkyni vadilo, že mezi věcmi, které měla u sebe, byl i advokátní spis a hygienické potřeby, jakož i to, že prohlídka byla provedena dvakrát. Smyslem prohlídky je zjistit, zda osoba u sebe nemá zbraň, případně tuto zbraň odebrat. Zbraní se přitom nerozumí pouze zbraň střelná či sečná/bodná, ale cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším. Praxe přitom přináší mnoho různých příkladů zejména řezných nebo bodných věcí, které jsou nepatrné velikosti a přitom nebezpečné pro život i zdraví. Nespolupracuje-li osoba s policií, anebo dává zjevně najevo svůj negativní postoj k ní, je opatrnost a důslednost provedení prohlídky vždy na místě. Pokud se týká advokátního spisu, žalobkyně sama uvedla, že se policisté neseznamovali s jeho obsahem. Ve vztahu k hygienickým potřebám, které měla žalobkyně v kabelce, není žalovanému jasné, jakým způsobem by měl prohlídku kabelky provést, aniž by se s jejím obsahem seznámil. Kromě toho prohlídku vždy provádí osoba stejného pohlaví. Žalobkyně byla prohlídce podrobena dvakrát, nejprve v 9:00 hodin a podruhé v 11:15 hodin. Důvodem opakování prohlídky bylo předání žalobkyně v 11:15 hodin k dalším (identifikačním) úkonům nové policejní hlídce jiného organizačního článku policie s osobní odpovědností velitele hlídky za bezpečnost zamýšlené eskorty ze služebny oddělení železniční policie do sídla Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje na ulici Kounicova.

ZPČR zakotvuje povinnost policisty sepsat úřední záznam o provedení prohlídky osoby a předvedení osoby. V ust. § 109 odst. 1 tohoto zákona je uvedeno, že policista na žádost osoby bez zbytečného odkladu vystaví písemné potvrzení o provedeném úkonu. Žalobkyni bylo písemné potvrzení o provedených úkonech vystaveno, proto neměla explicitní právo na poskytnutí kopie úředních záznamů o předvedení a prohlídkách. Žalovaný nevyklučuje, že se žalobkyně mohla s obsahem úředních záznamů seznámit za využití jiného zákona, např. správního řádu v řízení před správním orgánem o jejím přestupku či zákona o svobodném přístupu k informacím, případně ve správním soudnictví. Stádium věci, respektive absence žádosti ve smyslu § 13 zákona č. 106/1999 Sb., však úspěšné uplatnění takového práva neodůvodňovalo. Žalobkyni naznačeného nebezpečí pozměňování obsahu úředních záznamů, označil žalovaný za liché (odpovídající toliko o přístupu žalobkyně k policii a úředním osobám v ní zařazeným), neboť veškerá dokumentace k výkonu služby je zaznamenávána v informačním systému ETR, který pod jedinečným přístupovým účtem uživatele s připojením časového razítka eviduje každé vytvoření, ale zejména každou změnu formuláře (úředního záznamu). Verzi dokumentů a čas a autora změny lze vždy bez výjimky zpětně dohledat. Dokumentační činnost policie je proto plně přezkoumatelná. Žalovaný také zpochybňuje možnost kvalifikovat neposkytnutí kopií úředního záznamu jako zásah, respektive možnost brojit proti nevydání dokumentu (neposkytnutí informace o obsahu dokumentu) žalobou podle § 82 s.ř.s. Podstatou tohoto bodu je právo na informace, nikoliv zásah orgánu státní moci. Žalobkyně tedy měla brojit proti nečinnosti žalovaného (podle správního řádu, příp. s.ř.s.).

Žalobkyně mohla svoji totožnost prokázat prostým předložením dokladu, který prokazatelně měla při sobě. Pokud by tak postupovala, policista by si okamžitě ověřil, že není cizinkou a úkon by proběhl v řádu nanejvýše desítek sekund. Podrobením se výzvě by žalobkyni navíc nijak neomezilo v možnosti brojit proti nezákonnosti zásahu v soudním řízení správním. Žalobkyně si této skutečnosti musela být vědoma nejen s ohledem na právní vzdělání, ale i závěry v rozsudku Nejvyššího správního soud č. j. 1 As 63/2011 - 90. V tomto rozsudku o kasační stížnosti žalobkyně Nejvyšší správní soud konstatoval, že nebyla oprávněna hodnotit zákonnost výzvy policisty, ačkoliv soud v jiném, věcně souvisejícím řízení uzavřel, že shromáždění svolané žalobkyní bylo rozpuštěno nezákonně, sankce za přestupek neuposlechnutí výzvy úřední osoby byla shledána zákonnou. Žalovaný navrhl žalobu pro její nedůvodnost zamítnout.

IV. Doplňující procesní podání žalobkyně

V doplňujícím procesním podání žalobkyně v reakci na vyjádření žalovaného uvedla, že žádá, aby ve věci bylo nařízeno jednání. Policie si svévolně rozšiřuje pravomoci pod záminkou, že provedené úkony osobu nijak podstatně neomezují a zasahují do jejích práv jen minimálně. Zákon o policii vyjmenovává důvody k prokázání totožnosti a každý z nich je spojen s konkrétním podezřením, účelem a s nezbytností v dané situaci mít pod kontrolou totožnost osoby. Všechny tyto důvody ke kontrole totožnosti musí být navíc využívány v souladu s principem přiměřenosti podle § 11 ZPCŘ. Pokud by zákonodárce měl v úmyslu dát policii pravomoc kontrolovat libovolně či náhodně shromážděné osoby ve veřejném prostranství či kdekoliv jinde, jistě by neuzákonil celkem 12 důvodů ke kontrole totožnosti, ale vyřešil by pravomoc obecným ustanovením typu „policista je oprávněn osobu vyzvat k prokázání totožnosti“. Ani rozkaz policejního prezidenta není právním předpisem, který může nahradit zákonný důvod ke kontrole totožnosti. Žalobkyně neshledává důvod pro možnost prokázání totožnosti v žádném případě.

I v současné době, kdy se příliv migrantů zvýšil, nedochází k plošným kontrolám totožnosti osob ve vlacích z Břeclavi do Brna, ale standardní praxe je taková, že policisté procházejí vlakem a kontrolují pouze osoby, u nichž existují nějaké znaky zakládající podezření. Žalovaný tendenčně popsal žalobkyni jako údajnou podezřelou osobu; žalobkyně měla na sobě naprosto běžné oblečení přiměřené jejímu věku - černé džíny, dámský svetřík. Žalobkyně dodržuje základní hygienické návyky běžné v naší společnosti, včetně každodenního sprchování a pravidelného mytí vlasů. Co se týče úpravy a čistoty vlasů, žalobkyně neví, z čeho policie vychází, neboť rozhodně nedošlo k měření mastnoty či čistoty jejích vlasů a dlouhé vlasy sepnuté do drdůlku jsou běžným účesem, běžnou úpravou vlasů žen v naší společnosti.

Pokud jde o důvod k prokázání totožnosti podle ust. § 63 odst. 2 písm. b) ZPCŘ, měla policie oprávnění činit úkony pouze v prvotní fázi, následně již policistům muselo být zřejmé, že žalobkyně není Syřankou, ani občankou Kosova, ani jiné země než ČR s ohledem na perfektní češtinu, zjevnou znalost českého práva, držení advokátního spisu apod. Další pokračování v úkonech je již bezúčelné a neodůvodněné s ohledem na cíle akce „Morava“.

K důvodu výzvy k prokázání totožnosti podle ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR žalobkyně odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2014, č. j. 2 As 35/2014-109. Po celou dobu zásahu pouze žádala odůvodnit kontrolu totožnosti, policii se nevyhýbala, neutíkala, naopak se podrobila všem jejím úkonům. Žalobkyně byla navíc nepřiměřeně po dobu více než 2,5 hodiny omezována na osobní svobodě (předpokládáme-li výkon služby alespoň průměrně inteligentními policisty, schopnými posoudit, zda se skutečně jedná o cizinku, či schopné projít okruh pohřešovaných či hledaných osob, jimž by se snad žalobkyně mohla podobat). Navíc opakování druhé osobní prohlídky bylo excesivní až šikanózní a jednalo se o bezúčelný výkon pravomoci policie.

Pokud jde o právo na kopii úředního záznamu, pak má každý právo na informace a na osobní údaje, které o něm orgány veřejné moci zpracovávají. Toto právo vyplývá přímo z norem ústavní síly, ale i z norem evropského práva a ze zákona o ochraně osobních údajů. Bez ohledu na znění ZPČR má občan právo na informace např. o úkonech, které na něm byly učiněny, nebrání-li tomu zákonné překážky, ty zde však dány nebyly. Není zároveň důvod k formalistickému postupu či k průtahům a obstrukcím, je-li to možné a nebrání tomu závažné důvody, není důvod záznamy odpírat, či je neposkytnout ihned po provedení úkonu na policejní stanici, kde je k dispozici tiskárna, tedy bez zbytečných průtahů a bez navyšování nákladů jak na straně žadatele, tak na straně policie.

V. Doplnující vyjádření žalovaného

Ve vyjádření žalovaného reagujícím na předchozí podání žalobkyně žalovaný uvedl, že rozumí, proč žalobkyně s ohledem na svoji dlouhodobou angažovanost v oblasti boje za lidská práva zastává jí vyličené postoje, podle žalovaného však nejsou pro meritum věci rozhodné. Dále uvedl, že žalobkyně dosud netvrdila, že šlo o plošnou kontrolu, netvrdil to ani žalovaný. K existenci advokátního spisu u žalobkyně žalovaný uvedl, že se jedná zpravidla o svazek listin obsahující informace, na něž dopadá povinnost mlčenlivosti. Žalovanému není jasné, jak v daném případě na místě kontroly mohla skutečnost, že žalobkyně při sobě držela svazek listin, prokazovat její státní příslušnost či následně to, že není osobou v pátrání.

Závěry žalobkyní poukazovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu nelze paušalizovat, potažmo bez dalšího použít na projednávaný případ. Je selským rozumem pochopitelné, že policista nemůže znát v čase se měnící osobní údaje a podobu všech osob v pátrání. Pokud by podmínkou zákonné výzvy ke zjištění totožnosti bylo předchozí uvedení identity osoby, které se podobá, šlo by o zcela bezzubé oprávnění. Policie proto musí mít možnost zohlednit i okolnosti, za kterých bylo ke kontrole přistoupeno a chování osoby, vůči níž úkon provádí. Odůvodnění kontroly se žalobkyni dostalo, přičemž s policií nespolupracovala. Žalobkyně měla zákonnou povinnost prvotní výzvě policisty vyhovět. Vyhověním výzvy příslušníka policie při výkonu jeho pravomoci by bylo splněním zákonné povinnosti žalobkyně, aniž by tím bylo kráceno její právo proti výzvě (úkonům, resp. zásahu) brojit stížností či soudní cestou. Žalovaný poukázal na úkony, které policie po předvedení žalobkyně na služebnu z důvodu jejích stížností (resp. trestního oznámení na policisty u Generální inspekce bezpečnostních sborů) činila. To ve spojení s nasazením cizinecké policie na nařízeném bezpečnostním opatření MORAVA (aktuální vytížení znemožňující i procházení databází se stovkami zaměnitelných osob) mohlo mít vliv na skutečnost, že další

faktické úkony bezprostředně směřující ke zjištění totožnosti žalobkyně nebyly zajištěny bezodkladně. Žalovaný nechal na zvážení soudu, zda čas omezení a důvody, které k němu vedly, byly či nebyly opodstatněné (přiměřené). Omezení žalobkyně nicméně ztratilo svůj smysl poté, co byl nalezen její doklad totožnosti, potažmo její totožnost ověřena. Ihned poté bylo omezení rovněž ukončeno.

VI. Obsah nařízeného jednání před soudem

V rámci nařízeného jednání před soudem setrvali účastníci na svých dosavadních procesních stanoviscích, zopakovali skutkovou i právní argumentaci uvedenou v předchozích písemných podáních.

K dotazu soudu žalobkyně uvedla, že předmětným návrhem na zahájení řízení se domáhá ochrany před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu ve smyslu ust. § 82 a násl. zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění platném k datu rozhodnutí soudu (dále jen „s.ř.s.“).

K důkazu byla jako účastnice řízení slyšena žalobkyně a soud provedl důkaz listinami obsaženými ve správním spise žalovaného. Soud zamítl návrh na provedení výslechu svědka Dana Petruchy, kolegy žalobkyně, který měl vypovídat ohledně toho, že žalobkyně měla v den zásahu jít ráno na schůzku Ligy lidských práv, tam se však nemohla dostavit, příp. měl prokázat, že žalobkyně nevypadala jako bezdomovec nebo migrant. Soud uvedený důkazní návrh zamítl, neboť mezi účastníky řízení nebylo sporu, že žalobkyně měla zameškat předmětné jednání. Žalobkyně dále navrhovala výslech osob z vagonu, kde se žalobkyně v době zásahu nacházela, k prokázání toho, zda byli poučeni o důvodech kontroly a zda šlo o plošnou kontrolu. Žalobkyně uvedla, že adresy a iniciály těchto lidí nezná. Soud k navrhovaným výslechům svědků nepřistoupil, neboť žalobkyně nesdělila jejich jména a bydliště, navíc otázka, zda docházelo k plošné kontrole či nikoliv, není pro věc rozhodná. Žalobkyně dále požadovala výslech osob dojíždějících žalobkyní použitým spojením v současné době s tím, že měli prokázat praxi policie při kontrole totožnosti osob. Uvedený důkazní návrh soud zamítl, neboť pro posouzení věci není rozhodné, jakým způsobem v současnosti probíhá kontrola totožnosti osob ve vlakových spojích obdobných, jaké použila žalobkyně. Obsah soudem provedených důkazů je vylíčen v rozsahu potřebném pro posouzení věci níže.

Pokud jde o účastnickou výpověď žalobkyně, soud ji hodnotí jako věrohodnou, v podstatné míře se shodující s obsahem správního spisu i s vyjádřením žalovaného, drobné rozpory týkající se otázky plošnosti předmětné kontroly nejsou rozhodné. Žalobkyně měla pouze krátkou možnost shlédnout činnost policistů, neboť se jednalo o kontrolu ve vlakovém vozu typu kupé, vzezření žalobkyně je otázkou subjektivní, není pravděpodobné, že by měla být žalobkyně zanedbaného zevnějšku, neboť jela na pracovní schůzku, které se měli účastnit novináři (žalobkyně je advokátkou). Soud nenašel žádné vzájemné rozpory ve výpovědi žalobkyně, tato vystupovala zcela přiměřeným a důvěryhodným způsobem.

Soud nepřistoupil k provádění jiných důkazů, než navržených účastníky řízení, neboť k tomu neshledal důvod. Vyjádření policistů, kteří se účastnili předmětného zásahu

v největším rozsahu, je obsaženo ve správním spise v úředních záznamech jak vyhotovených v den zásahu, tak velmi podrobně v „doplňujícím úředním záznamu“ z 12. 3. 2015, sepsaným v souvislosti s předmětnou žalobou. Vyličení událostí ze strany zasahujících policistů je podrobné a v uvedených listinách se opakuje.

VII. Právní hodnocení soudu

Soud se nejprve zabýval dostatkem aktivní a pasivní legitimace ve smyslu ust. § 82 a 83 s.ř.s. a dodržením lhůty pro podání žaloby (§ 84 s.ř.s.); teprve v případě dostatku aktivní a pasivní legitimace a dodržení lhůty se může soud zabývat dalšími podmínkami řízení o žalobě vyplývajících z ust. § 82 s.ř.s.

Aktivní legitimace podle ust. § 82 s.ř.s. svědčí každému, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech zásahem správního orgánu. Určující skutečností pro vyslovení závěru existence aktivní legitimace na straně žalobce je tedy fakt tvrzení přímého zkrácení na právech zásahem správního orgánu, nikoliv skutečnost, zda k přímému zásahu do práv žalobce skutečně došlo (to je již otázkou pro posouzení žaloby v meritu). Tato podmínka řízení je splněna, neboť takové tvrzení je součástí předmětné žaloby.

Pokud jde o pasivní legitimaci, ust. § 83 s.ř.s. stanoví, že žalovaným je správní orgán, který podle žalobního tvrzení provedl zásah. V projednávané věci byl žalobkyní tvrzený zásah proveden příslušníky Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje, odboru cizinecké policie. Jednalo se o zásah v rámci rozkazu policejního prezidenta, resp. ředitele Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje k provedení akce Morava s cílem boje proti příhraniční kriminalitě zahrnující nelegální dovoz zbraní, nelegální migraci, nelegální dovoz léčiv pro výrobu omamných a psychotropních látek. V rámci předmětného zásahu policisté cizinecké policie vyzvali žalobkyni k prokázání její totožnosti s odkazem na ust. § 63 odst. 2 písm. b) a e) ZPČR. Zásah byl proveden cizineckou policií jako vysoce specializovanou složkou PČR, která plní úkoly související s odhalováním nelegální migrace, s uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se na území České republiky v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). Uvedená složka policie provádí např. pobytovou kontrolu cizinců podle posledně citovaného zákona především v místech, kde nelze vyloučit, že mohou cizinci pobývat, provádí mj. také úkony v souvislosti se zajištěním za účelem vyhoštění, zjišťování totožnosti cizince nebo plní závazky vyplývající z mezinárodních smluv, rozhoduje o označení osoby za nežádoucí, rozhoduje ve správním řízení jako odvolací orgán.

V ust. § 1 odst. 1 posledně citovaného zákona se v návaznosti na přímo použitelný právní předpis Evropských společenství upravují podmínky vstupu cizince na území České republiky a vycestování cizince z území, stanoví se podmínky pobytu cizince na území a vymezuje se působnost Policie České republiky a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy. Z uvedeného zákona je policie oprávněna např. rozhodovat o odepření vstupu na území či rozhodnout o povinnosti opustit území. Podle ust. § 50a odst. 1 citovaného zákona platí, že pobývá-li cizinec, který je držitelem platného oprávnění k pobytu vydaného jiným členským státem Evropské unie na území neoprávněně, policie mu vydá rozhodnutí o

povinnosti opustit území. Podle ust. § 167 odst. 1 písm. d) a e) zákona o pobytu cizinců platí, že policie je oprávněna provádět pobytovou kontrolu a) cizince za účelem zjištění, zda se na území zdržuje oprávněně a zda splňuje podmínky pobytu na území podle tohoto zákona, 2) cizince nebo jiných osob za účelem zjištění, zda dodržují povinnosti stanovené tímto zákonem. Policie je oprávněna v souvislosti s hraniční nebo pobytovou kontrolou požadovat po cizinci prokázání totožnosti. Policie při předmětném zásahu tedy vystupovala jako správní orgán, resp. jako orgán moci výkonné, nikoliv jako ozbrojený bezpečnostní sbor. Žalobkyně také v návrhu na zahájení řízení výslovně označila jako žalovaného Policii České republiky, Krajské ředitelství policie Jihomoravského kraje. Pasivní legitimaci u obdobného typu kontroly posoudil Nejvyšší správní soud v rozsudcích ze dne 27. 8. 2014, č. j. 2 As 35/2014 – 109 a ze dne 23. 11. 2011, č. j. 6 Aps 3/2011 – 63 obdobně. O identifikaci žalovaného nebylo v souzené věci pochyb ani mezi účastníky řízení.

Pokud jde o podmínku včasnosti žaloby, vyplývající z ust. § 84 odst. 1 s.ř.s., je i tato splněna. Žaloba byla totiž podána ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se žalobkyně o nezákonném zásahu dozvěděla. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá určení, že zásah byl nezákonný.

Podle ust. § 82 s.ř.s. platí, že každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásah“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu, nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou domáhat ochrany proti němu, nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.

Soud nezjistil důvody pro nepřipustnost žaloby ve smyslu ust. § 85 s.ř.s., podle něhož platí, že žaloba je nepřipustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky; to neplatí v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný. Jak bylo shora již uvedeno, žalobkyně se návrhem na zahájení řízení domáhá pouze určení, že zásah byl nezákonný a nelze tedy dovozovat nepřipustnost žaloby podle části věty před středníkem citovaného ust. § 85 s.ř.s. Ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu se lze domáhat nejenom vůči aktivním úkonům správního orgánu, ale i vůči opomenutí takový úkon vykonat.

Z obsahu připojeného správního spisu i z účastnické výpovědi žalobkyně vyplývá, že tato byla dne 3. 12. 2014 policisty odboru cizinecké policie Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje v rámci policejní bezpečnostní akce „Morava“ vyzývána při své cestě v mezinárodním vlaku EC 78-J.G.MENDEL z Břeclavi do Brna v 8:40 hod k prokázání totožnosti. Žalobkyně odmítla prokázat svoji totožnost, uvedla, že policisté nemají žádný zákonný důvod vyzvat ji k prokázání totožnosti a tuto totožnost zjistit. Žalobkyně byla informována, že je kontrolována v rámci bezpečnostní akce „Morava“. Jelikož odmítala prokázat svoji totožnost, byla vyzvána, aby následovala policisty po příjezdu do Brna na policejní služebnu na hlavním nádraží. Žalobkyně po příjezdu vlaku policisty na služebnu bez odporu následovala. Po dobu svého pobytu na služebně od 8:46 do 11:23 hod byla omezena na osobní svobodě, byly na ní provedeny dvě osobní prohlídky, první v cca 9 hod, druhá v cca 11:15 hod. U sebe měla příruční zavazadlo, v němž měla kromě jiného advokátní spis klienta.

Z účastnické výpovědi žalobkyně a z obsahu připojeného správního spisu vyplývají následující skutečnosti. Žalobkyně je osobou běžného středoevropského vzhledu s výbornou znalostí českého jazyka, s výslovností bez prvků cizího přízvuku a během komunikace s policisty používala odborné právní termíny a argumentovala ZPČR. V rámci první prohlídky žalobkyně upozornila, že má v příručím zavazadle advokátní spis klienta, u této prohlídky nedošlo ke zjištění její totožnosti. V průběhu pobytu na služebně byla opakovaně několika policisty vyzývána, aby svoji totožnost prokázala, žalobkyni bylo umožněno kontaktovat telefonicky Generální inspekci bezpečnostních sborů. Během telefonického hovoru si žalobkyně stěžovala na postup policistů, resp. podala na ně trestní oznámení. Citovanou druhou osobní prohlídku žalobkyně provedli policisté jiného oddělení odboru cizinecké policie, přičemž ani v rámci této druhé prohlídky nebyla u žalobkyně nalezena žádná zbraň, ovšem byl nalezen občanský průkaz, na jehož základě došlo k jejímu ztotožnění, poté byla propuštěna na svobodu. Během zadržení žalobkyně argumentovala, že v důsledku postupu policie promešká pracovní schůzku. V 11:35 hod uvedeného dne obdržela potvrzení o na ní provedených úkonech, bezvýsledně požadovala kopie úředních záznamů o těchto úkonech. První úřední záznam byl vyhotoven policií v 11:56 hod dne 3. 12. 2014 a druhý v 18:34 hod téhož dne. Ve správním spise se dále nachází listina nadepsaná jako Doplňující úřední záznam ze dne 12. 3. 2015.

Soud nahlíží na výzvy, donucování a veškerý žalobkyní označený skutkový děj jako na jeden zásah, skládající se z dílčích kumulativních zásahů vůči žalobkyni, které jsou spolu úzce svázány. Některé z těchto dílčích úkonů trvaly téměř po celou dobu zásahu – např. požadování prokázání totožnosti a jeho vynucování trvalo od počátku až do zjištění totožnosti (v účastnické výpovědi žalobkyně např. uvedla a z obsahu správního spisu též vyplývá, že se na služebně vystříдалo několik policistů, tito ji opakovaně vyzývali k prokázání totožnosti a omezováním svobody ji fakticky nutili k tomu, aby totožnost prokázala). Žalobkyní uvedený skutkový děj tvoří vzájemně provázaný celek, jeho cílem bylo zjistit totožnost žalobkyně.

Z obsahu správního spisu i z účastnické výpovědi žalobkyně jednoznačně vyplývá, že zasahující policisté požadovali po žalobkyni prokázání totožnosti s odkazem na ust. § 63 odst. 2 písm. b) a e) ZPČR.

Podle těchto ustanovení platí, že policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu ...b) zdržující se v prostoru, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky, ...e) odpovídající popisu hledané nebo pohřešované osoby.

Až ve vyjádření k žalobě žalovaný poukazoval také na ust. § 63 odst. 2 písm. l) tohoto zákona, podle něhož platí, že policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu při plnění jiného úkolu, je-li to nezbytné k ochraně bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku nebo pro předcházení trestné činnosti. Žalovaný však neuvedl, o plnění jakého jiného úkolu by mělo jít a ani neprokazoval, že by to mělo být nezbytné k ochraně bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku nebo z důvodu předcházení trestné činnosti. Příkladmo žalovaný uvedl v písemném vyjádření k žalobě obecný odkaz na podezřelé chování (vystupování), např. snahu osoby vzdálit se rychle z místa, kde se policista vyskytuje, bez toho, aniž by tento poukaz byl vázán na bližší odůvodnění, konkrétní poukaz na obsah

správního spisu či na tvrzení žalobkyně. Zasahující policisté jednoznačně využili své oprávnění ve smyslu ust. § 63 odst. 2 písm. b) a e) ZPČR, kterým bylo během zásahu argumentováno, že spisového materiálu, výpovědi žalobkyně, ani z vyjádření účastníků řízení nelze dovodit nezbytnost ochrany bezpečnosti osob a majetku, veřejného pořádku nebo předcházení trestné činnosti; žalovaný nebyl schopen doložit, že by žalobkyně v době zásahu odpovídala popisu konkrétně hledané nebo pohřešované osoby. Během zásahu nekladla fyzický odpor, pouze slovně právně argumentovala nezákonností postupu policistů, nepokusila se o útěk, neměla u sebe žádnou zbraň. Z uvedených důvodů je doplňující argumentace žalovaného s poukazem na ust. § 63 odst. 2 písm. l) ZPČR zcela nepřijatelná.

Jako právní rámec předmětného zásahu nelze použít ani oprávnění policie vyplývající ze zákona o pobytu cizinců vyplývající z ust. § 167 odst. 1 písm. d) a e) tohoto zákona, podle něhož platí, že policie je oprávněna provádět pobytovou kontrolu 1) cizince za účelem zjištění, zda se na území zdržuje oprávněně a zda splňuje podmínky pobytu na území podle tohoto zákona, 2) cizince nebo jiných osob za účelem zjištění, zda dodržují povinnosti stanovené tímto zákonem a v souvislosti s hraniční nebo pobytovou kontrolou požadovat po cizinci prokázání totožnosti. Žalobkyně není a ani v době zásahu nebyla cizincem ve smyslu tohoto zákona, ani jinou osobou, aby zasahující policisté kontrolovali jí konkrétně vzniklou povinnost danou tímto zákonem. Uvedeným oprávněním neargumentovali zasahující policisté, ani žalovaný, především pak oprávnění požadovat *prokázání totožnosti* podle ust. § 167 odst. 1 písm. e) citovaného zákona je možno použít pouze vůči cizinci. Soud se proto dále zabývá pouze aplikací ust. § 63 odst. 2 písm. b) a e) ZPČR na posuzovaný zásah.

Jak bylo shora již uvedeno, policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu odpovídající popisu hledané nebo pohřešované osoby. Z obsahu správního spisu i výpovědi žalobkyně vyplývá, že žalovaný či zasahující policisté nedoložili, že by žalobkyně odpovídala popisu konkrétně hledané nebo pohřešované osoby. V písemném vyjádření k žalobě žalovaný pouze uvedl, že požadavek žalobkyně na sdělení totožnosti osoby v pátrání, jíž se podobá, jako předchozí podmínka k podrobení se výzvě, nemá oporu v právním řádu. Žalovaný uvedl, že ke dni 6. 3. 2015 bylo službou kriminální policie a vyšetřování zveřejněno pátrání po celkem 924 ženách, z toho 423 ženách ve věku od 20 do 40 let a mezi těmito ženami je zahrnuta většina myslitelných typů (rasy, etnik). Žalovaný bez konkrétního doložení dále v písemném vyjádření k žalobě uvedl, že vzezření žalobkyně podle její podobizny uvedené v Centrálním registru osob má být zaměnitelné s mnoha z těchto žen; policisté skutečně nemohou z paměti znát podobu srovnatelných žen v pátrání. S ohledem na místo kontroly, přístup žalobkyně a značný počet obdobného vzezření, po kterých bylo vyhlášeno pátrání, měl policista, podle žalovaného, rozumný důvod se domnívat, že žalobkyně může být osobou v pátrání.

Otázkou, zda policista je oprávněn vyzvat osobu k prokázání totožnosti podle § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR, toliko s paušálním odkazem na probíhající akci pátrání po osobách, aniž má k tomu konkrétní důvod, spočívající v tom, že osoba, jíž výzvu směřuje, odpovídá popisu osoby, po níž policie pátrá, řešil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 27. 8. 2014, č. j. 2 As 35/2014 – 109, přičemž na tuto otázku odpověděl záporně. V Nejvyšším správním soudem řešené věci šlo o nezákonný zásah PČR, který spočíval v tom, že tamní žalobce byl policií pod pohrůžkou předvedení donucován k předložení občanského průkazu, po nepřiměřené

dlouhou dobu omezován v pokračování v cestě svým motorovým vozidlem a byly pořizovány jeho obrazové záznamy. Nejvyšší správní soud uvedl, že oprávnění zakotvené v ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR umožňuje policistovi vyzvat k prokázání totožnosti osoby, které svým vzhledem či dalšími znaky (vozidlo, chování, oblečení, přítomnost ve skupině dalších osob) odpovídají popisu hledané či pohřešované osoby (srov. Vangeli, B. *Zákon o policii České republiky* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 264). Vymezení hledané a pohřešované osoby obsahuje § 111 písm. c), resp. d) ZPČR, přičemž u obou z nich musí být splněna podmínka formálního vyhlášení pátrání po této osobě, jež je provedeno uvedením individualizovaných informací o ní do informačního systému. Z toho vyplývá, že důvod předjímaný § 63 odst. 1 písm. e) ZPČR je naplněn tehdy, pokud osoba odpovídá některé konkrétní hledané či pohřešované osobě. Bez splnění této podmínky nelze tento důvod pro prokázání totožnosti aplikovat, a to ani s poukazem na obecné vymezení úkolu policie v § 2 ZPČR, ani při plošně určené bezpečnostní akci zaměřené na pátrání po osobách či věcech. Nejvyšší správní soud v jím projednávané věci uvedl, že pokud policista k dotazu žalobce na důvod předložení občanského průkazu sdělil, že jej má předložit mj. „v rámci pátrání po osobách, máme dopravně bezpečnostní akci, pátráme po osobách, vozidlech a věcech (...) já si nepamatuju veškeré osoby vyjeté od roku 93 od vzniku samostatné České republiky, které jsou v pátrání“, je patrné, že nejednal v intencích § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR, neboť podmínky pro aplikaci citovaného ustanovení chápal nepřipustně široce.

Krajským soudem nyní projednávaný zásah je obdobného charakteru, stejně tak jeho okolnosti ve vztahu k argumentaci ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR. Krajský soud v Brně nemá žádný rozumný důvod odchýlit se od jasně formulovaného závěru v citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu. Uvedený závěr odpovídá znění ust. § 63 odst. 2 písm. e), ve spojení s ust. § 111 písm. c), resp. d) ZPČR a odpovídá i smyslu oprávnění policisty vyzvat k prokázání totožnosti osobu, jak je toto upraveno v ust. § 63 ZPČR; policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu pouze v zákonem stanovených případech, které jsou zcela jednoznačně vypočteny v tomto ustanovení.

Smyslem tohoto ustanovení je mj. poskytnout ochranu fyzickým osobám v jejich osobnostní sféře a chránit je, aby nebyli nuceni bez opory v zákoně poskytnout své osobní údaje. Chrání fyzické osoby (ve vztahu k projednávané věci pak žalobkyni), aby se zásah nedotkl ústavně zaručeného práva na soukromí (čl. 10 odst. 2 a 3 Listiny; konkrétně čl. 10 odst. 3 Listiny zahrnuje nejen „neoprávněné shromažďování, zveřejňování nebo jiné zneužívání“ osobních údajů, ale také jejich zjišťování, kterému shromažďování a jinému nakládání s nimi předchází). Ústavní soud ve své judikatuře dovedl v podobných případech existenci široce pojatého „práva na informační sebeurčení“ vyplývajícího z ust. čl. 2 odst. 2 Listiny, které Ústavní soud označil za generální klauzuli ukrývající veškeré myslitelné zásahy do „svobodného prostoru osoby“ (viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 512/02). Jak soud dále uvádí, k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod žalobkyně výzvami a donucováním k prokázání její totožnosti a faktickému jejímu zjištění proti její vůli v dané věci došlo.

Žalovaný nebyl schopen ani ex post doložit, že by žalobkyně odpovídala popisu osoby hledané nebo pohřešované, proto argumentace ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR vzhledem k předmětnému zásahu nepřichází v úvahu. Nadto ze zjištěného skutkového stavu nelze

dovodit, že by se žalobkyně např. pokusila o útěk, naopak bez použití zajišťovacích prostředků následovala policisty z vlaku na služebnu, nepoužila ani žádného fyzického násilí či podobně, za použití právní terminologie zákona o policii České republiky se bránila neoprávněnému zjišťování osobních údajů.

V průběhu pobytu žalobkyně na policejní služebně byl navíc v jejím příručném zavazadle objeven advokátní spis klienta, žalobkyně poukazovala zcela případně na nutnost ochrany státem uznaného tajemství, vyplývajícího ze vztahu žalobkyně jakožto advokátky a jejího klienta, přičemž toto bylo ze strany zasahujících policistů akceptováno. Dovození žalovaného, že v průběhu zásahu mělo dojít k iniciaci důvodu, resp. oprávnění policistů podle ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR je absurdní, jak již bylo uvedeno, žalobkyně se nepokusila, ač mohla, o útěk, nekladla fyzický odpor, telefonicky si stěžovala u Generální inspekce bezpečnostních sborů, podávala trestní oznámení, především však po značnou dobu jejího nuceného pobytu na služebně nebylo zjištěno, že by se svým vzhledem podobala konkrétně určené osobě hledané či pohřešované.

Možnost použití ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR nebylo od počátku ze shora uvedených důvodů možné, a toto oprávnění ani v průběhu zásahu nově nepovstalo. Soud tedy činí dílčí závěr, že veškeré jednání zasahujících policistů spočívající ve výzvách k prokázání totožnosti žalobkyně a k donucování, aby žalobkyně svoji totožnost prokázala, s odkazem na ust. § 63 odst. 2 písm. e) ZPČR bylo nezákonné. Žalovaný se dopustil uvedeného jednání bez potřebného zákonného zmocnění.

Dalším důvodem uvedeným žalovaným v zásahu bylo použití oprávnění ve smyslu ust. § 63 odst. 2 písm. b) ZPČR, podle něhož platí, že policista je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu zdržující se v prostoru, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky.

Na rozdíl od žalobkyně hodnotí soud mezinárodní vlak EC 78-J.G.MENDEL spojující Vídeň s Prahou jako prostor, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky. Soud vychází především z informace k nelegální migraci, vydané dne 11. 3. 2015 žalovaným, která je součástí spisové dokumentace poskytnuté žalovaným. Z této informace vyplývá, že k tranzitu nelegálních migrantů byly v r. 2014 nejvíce využívány mezinárodní vlakové spoje, mezi zachycenými nelegálními migranty převažovali státní příslušníci Syrské arabské republiky, Islámské republiky Afghánistán a republiky Kosovo, v menším počtu se jednalo o státní příslušníky Afrických zemí, zemí Asie a Evropy. Cesta obsahující úsek mezi Břeclaví a Spolkovou republikou Německo byla pro nelegální migranty typická.

Na základě uvedeného lze v souvislosti se zněním ust. § 63 odst. 2 písm. b) ZPČR dospět k závěru, že žalobkyně se uvedeného dne zdržovala v prostoru, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky. Podle ust. § 63 odst. 2 písm. b) citovaného zákona byli policisté oprávněni vyzvat žalobkyni k prokázání totožnosti. Uvedené ustanovení má za cíl a smysl zjistit, zda se v takovém prostoru zdržuje cizinec bez povolení opravňující ho k pobytu na území České republiky, přičemž cizinecká policie poté postupuje především v souladu se zákonem o

pobytu cizinců. Platí přitom, že veškerý výkon práv policisty musí odpovídat zásadě přiměřenosti zakotvené v ust. § 11 ZPČR.

Podle posledně citovaného ustanovení písmene a) a c) platí, že policista a zaměstnanec policie jsou povinni dbát, aby žádné osobě v důsledku jejich postupu nevznikla bezdůvodná újma a postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných, nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem.

Jak bylo uvedeno, zcela jednoznačným účelem oprávnění policisty vyzvat k prokázání totožnosti osobu postupem ve smyslu ust. § 63 odst. 2 písm. b) ZPČR je zjistit, zda se jedná o cizince, a to takového, který nedisponuje povolením opravňujícím ho k pobytu na území České republiky; žádný jiný smysl uvedené oprávnění nemá. Ostatně to bylo i hlavním cílem policistů oddělení cizinecké policie uskutečňujících posuzovaný zásah.

Otázka, zda docházelo plošně k výzvám vůči všem cestujícím k prokázání jejich totožnosti, není pro věc rozhodná, policisté tvrdí, že docházelo k výběru osob, které vyzvou k prokázání totožnosti, žalobkyně v účastnické výpovědi tvrdí, že nikoliv, ovšem žalobkyně měla pouze krátkou možnost toto zjistit, nacházela se navíc v železničním vozu typu kupé. Jak však již bylo shora řečeno, tato okolnost nemá pro věc zásadnějšího významu, neboť soud řeší otázku, zda zásah provedený konkrétně *na žalobkyni*, byl zákonný či nikoliv. Ať už došlo k výzvě k prokázání totožnosti pouze vůči policií vybraným osobám či vůči všem pasažérům, musel být dán k výzvě žalobkyni zákonný důvod. Tento je kromě důvodu ve smyslu ust. § 63 odst. 2 písm. e) žalovaným uváděn s odkazem na ust. § 63 odst. 2 písm. b) ZPČR. Soud má především za to, že prvotní výzva žalobkyni, aby prokázala svoji totožnost, byla učiněna v souladu s ust. § 63 odst. 2 písm. b) ZPČR, neboť byla osobou, která se zdržuje v prostoru, o kterém lze důvodně předpokládat, že se v něm zdržují cizinci bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky. Po úvodním oslovení žalobkyně zasahujícími policisty však muselo postupně být zcela zjevné, že se nejedná o cizinku bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky, a to s ohledem na celou řadu skutečností, které ve svém součtu činí závěr, že by žalobkyně mohla být takovýmto cizincem, *absurdním*. Žalobkyně nebyla nijak exotického vzhledu, hovořila plynou česťinou bez známek cizího přízvuku, používala již od prvotních fází zásahu odborné právní termíny, vyskytující se v ZPČR, argumentovala rozsahem oprávnění policistů vyplývajícím z tohoto zákona ve vztahu k výzvám k prokázání totožnosti, neměla u sebe žádná větší zavazadla, pouze jedno příruční běžného typu. Při její prohlídce byl nalezen v příručím osobním zavazadle advokátní spis klienta, žalobkyně poučila zasahující policistku o státem aprobovaném tajemství ve vztahu mezi advokátem a jeho klientem. Během svého omezení na svobodě vyžadovala telefonické kontaktování Generální inspekce bezpečnostních sborů, k čemuž došlo, telefonicky podávala stížnosti, resp. trestní oznámení.

Za tohoto stavu věci muselo být zcela zjevné, že se v případě žalobkyně nejedná o cizince bez povolení opravňujícího k pobytu na území České republiky, vůči němuž by mohlo být využito oprávnění ve smyslu ust. § 63 odst. 2 písm. b) ZPČR. Nešlo přitom pouze o prvotní výzvu k prokázání totožnosti, ale jak vyplývá z provedených důkazů, žalobkyně byla opakovaně téměř po celou dobu zásahu až do zjištění její totožnosti několika policisty

vyzývána k prokázání totožnosti a k tomu minimálně prostřednictvím omezení na osobní svobodě prakticky nucena.

Zasahující policisté v rámci hodnoceného zásahu porušili povinnost přiměřenosti postupu vyplývající z ust. § 11 ZPČR, neboť zásah ve své většině překračoval míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného zákonem. Součástí hodnoceného zásahu byla také dvojnásobná osobní prohlídka žalobkyně, včetně prohlídky jejího příručního zavazadla, a to s odkazem na ust. § 35 ZPČR. Jestliže dílčí zásah hodnocený shora, spočívající ve vyzývání k prokázání totožnosti a k jeho nucení byl shledán nezákonným, není možno ani uvažovat o zákonnosti na žalobkyni provedených dvou osobních prohlídek a ani o zákonnosti jejího omezování na svobodě po dobu cca 2,5 hodiny.

Ust. § 35 ZPČR upravuje obecnou pravomoc policisty vyzvat osobu, aby vydala zbraň, a dále, pokud ji nevydá, jí tuto zbraň odebrat. Podmínkou výzvy, popř. následného odebrání zbraně, že z okolností či situace plyne hrozba, že bude zbraně užito k pohrůzce násilím či přímo k násilnému jednání.

Podle ust. § 35 odst. 2 ZPČR platí, že policista je oprávněn provést prohlídku osoby a odebrat jí zbraň, pokud a) osobní svoboda osoby má být omezena, b) proti ní směřuje zákrok, nebo c) proti ní směřuje jiný úkon, hrozí nebezpečí, že osoba bude klást odpor a je podezření, že má u sebe zbraň.

Nadto, že obě dvě prohlídky žalobkyně byly nezákonné z důvodu uvedeného shora, ještě přibývá i další důvod nezákonnosti druhé prohlídky provedené před zamýšlenou eskortou žalobkyně do sídla žalovaného, neboť tato nemohla být provedena z důvodu stanoveného v ust. § 35 odst. 2 písm. a), protože osobní svoboda žalobkyně již byla omezena. Nemohla být provedena ani podle ust. § 35 odst. 2 písm. b) ZPČR, neboť proti žalobkyni nebyl učiněn žádný zákrok ve smyslu ZPČR. Jediným důvodem by mohlo být využití ust. § 35 odst. 2 písm. c) ZPČR, neboť proti žalobkyni směřoval jiný úkon (např. její eskorta na adresu žalovaného), ovšem muselo by se jednat o situaci, kdy by hrozilo nebezpečí, že osoba bude klást odpor a muselo by být dáno podezření, že má u sebe zbraň. Žádné nebezpečí, že by žalobkyně měla klást odpor, nemohlo být z jejího dosavadního jednání dovoditelné, neboť žalobkyně sama následovala policisty z vagonu na služebnu, během svého omezení na svobodě se nedopouštěla žádného fyzického odporu; podezření, že by žalobkyně měla u sebe zbraň, je zcela absurdní s ohledem na předchozí u ní provedenou osobní prohlídku s negativním výsledkem. Během druhé prohlídky byl u žalobkyně zjištěn občanský průkaz a tato byla následně identifikována, to však zcela proti její vůli, neboť smyslem celého počínání žalobkyně bylo využití jejího ústavního práva na informační sebeurčení, jak bylo shora vyloženo.

Kromě nezákonnosti omezování osobní svobody žalobkyně z důvodu shora vyličeného, má soud dále za to, že navíc doba, po kterou byla omezována na osobní svobodě, je nepřiměřená. Žalovaný žádnými důkazními prostředky nedoložil, proč by nemohlo dojít k eskortě žalobkyně obratem či za kratší dobu, navíc za situace, kdy žalobkyně informovala zasahující policisty, že jí vzniká škoda tím, že nestihne plánovanou pracovní schůzku.

Pokud pak jde o dílčí zásah, spočívající v tom, že žalobkyni nebyly vydány přes její žádost kopie úředních záznamů o úkonech provedených na její osobě, uvádí soud následující.

Z obsahu správního spisu, výpisu informačního systému ETŘ vztahujícího se k hodnocenému zásahu vyplývá, že žalobkyni bylo uvedeného dne v 11:35 vydáno potvrzení o provedeném úkonu. Toto potvrzení bylo vydáno postupem podle ust. § 109 odst. 2 ZPČR a je v něm uvedeno, že dne 3. 12. 2014 v době od 8:46 do 11:23 hodin byly na odboru cizinecké policie, oddělení dokumentace, dokladů a specializovaných činností provedeny následující úkony: osoba vyzvána k prokázání totožnosti podle § 63 odst. 2 písm. b) a e) ZPČR (osoba odmítla prokázat totožnost), předvedení osoby podle § 63 odst. 3 ZPČR a provedení bezpečnostní prohlídky osoby podle § 35 odst. 2 ZPČR.

Dále byl téhož dne v 11:56 vyhotoven úřední záznam o předvedení osoby, v němž je uvedeno, že v rámci policejní bezpečnostní akce Morava byla provedena kontrola mezinárodního vlaku EC 78-J.G.MENDEL. Žalobkyně byla v 8:40 téhož dne kontrolována, odmítla policistům na požádání prokázat svoji totožnost, sdělila, že policisté nemají zákonný důvod ji vyzývat k prokázání totožnosti. Dále je v tomto úředním záznamu uvedeno, že byla provedena podle § 35 ZPČR prohlídka žalobkyně, přičemž při prohlídce nebyla nalezena zbraň.

Téhož dne v 18:34 byl vyhotoven další úřední záznam, který je o mnoho podrobnější a obsahuje již i záznam o druhé prohlídce žalobkyně před její zamýšlenou eskortou. Ve správním spise se pak nachází listina nadepsaná jako „Doplňující úřední záznam“ ze dne 12. 3. 2015, která byla vyhotovena v souvislosti s podanou žalobou. Z uvedeného vyplývá, že předmětné úřední záznamy byly vyhotoveny až poté, co byla žalobkyně propuštěna z jejího předvedení a kdy jí bylo předáno potvrzení o provedeném úkonu.

Za uvedeného stavu, kdy žalobkyni požadovaná informace ve formě úředního záznamu o úkonech na ní provedených v době její žádosti neexistovala, nelze dovodit, že by žalovaný porušil povinnost informaci poskytnout (§ 2 zák. č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění platném pro projednávanou věc – dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“).

Z procesních podání žalobkyně i z jejího vyjádření v rámci nařízeného jednání před soudem zcela jasně vyplývá, že žalobkyně nehodlala v žádném případě použít na svoji obranu žalobu proti nečinnosti, jak na ni odkazoval ve svém vyjádření k žalobě žalovaný. Z návrhu na zahájení řízení, jímž je soud vázán a který byl žalobkyni v jejích následných úkonech potvrzen, vyplývá, že žalobkyně spatřuje nezákonným zásahem žalovaného jeho jednání spočívající v tom, že jí na místě nebyly vydány úřední záznamy, čímž došlo k porušení jejího práva na přístup k informacím o zpracovávaných osobních údajích bez zbytečného odkladu.

Ust. § 64 ZPČR zakotvuje, že předvedení osoby nesmí překročit dobu nezbytně nutnou pro zjištění její totožnosti, přičemž nezjistí-li policista totožnost osoby ani do 24 hodin od předvedení, je povinen ji propustit. Zároveň platí, že o provedených úkonech i opatřeních sepíše policista úřední záznam.

Povinnost sepsat úřední záznam, vyplývá také z ust. § 35 odst. 3 ZPČR, a to v souvislosti s provedením prohlídky osoby podle tohoto ustanovení.

Z citovaných ustanovení proto jednoznačně vyplývá, že zasahující policista měl povinnost ve vztahu k posuzovanému zásahu vyhotovit úřední záznam o úkonech týkajících se zjišťování totožnosti žalobkyně a dva úřední záznamy o prohlídkách žalobkyně. Otázku, kdy má být taková povinnost policistou splněna, vyplývá z ust. § 109 odst. 2 ZPČR, které zároveň stanoví obsahové náležitosti tohoto záznamu.

Podle tohoto ustanovení platí, že úřední záznam musí být pořízen bez zbytečného odkladu a musí obsahovat uvedení času, důvodu, průběhu a okolností úkonu; úřední záznam musí být uložen nejméně po dobu 5 let, přičemž doba uchovávání podle věty druhé platí i pro jiné záznamy pořízené podle tohoto zákona.

Povinností zasahujících policistů tedy bylo vyhotovit bez zbytečného odkladu citované úřední záznamy, které musely obsahovat uvedení času, důvodu, průběhu a okolností úkonu. Takovýto úřední záznam vyhovující ust. § 109 odst. 1 ZPČR a předchozím v této souvislosti citovaným ustanovením ZPČR byl vyhotoven až v 18:34 hodin (záznam vyhotovený téhož dne v 11:56 hod nesplňuje obsahové náležitosti úředního záznamu, neboť je příliš stručný, neobsahuje průběh a především okolnosti úkonů, které jsou uvedeny až v následujícím úředním záznamu). Navíc tento záznam neobsahuje událost druhé prohlídky žalobkyně, při které byl nalezen její občanský průkaz.

Za situace, kdy žalobkyně byla propuštěna a požádala o vydání kopií úředních záznamů o úkonech na ní provedených, měl žalovaný postupovat podle ust. § 109 odst. 2 ZPČR a vydat jí potvrzení o všech na ní provedených úkonech. Žalovaným vystavené potvrzení neobsahuje zmínku o opakované osobní prohlídce žalobkyně, ačkoliv tato na ní provedena byla (a to nezákonně, jak je shora uvedeno). Žalobkyně měla být informována, že úřední záznamy doposud nejsou vyhotoveny, dále měla být také informována, kdy k jejich vyhotovení dojde, aby mohla uplatnit buď ústní, nebo písemnou žádost podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Žalobkyně však takto informována nebyla. Následně došlo k vyhotovení záznamu, který ovšem nesplňoval náležitosti úředního záznamu ve smyslu ZPČR a neobsahoval ani zmínku o úkonu spočívajícím v provedení druhé osobní prohlídky. Řádný úřední záznam o úkonech na žalobkyni učiněných byl vyhotoven až téměř 7 hodin poté, co obdržela (částečné) potvrzení o provedených úkonech. Žalovaný ničím nedoložil, proč k sepsání řádných úředních záznamů došlo až po uvedeném časovém úseku, proč nemohl být proveden řádný úřední záznam např. již v 11:56 hod. Ze spisového materiálu i z účastnické výpovědi žalobkyně přitom vyplývá, že úkonům provedeným na ní bylo přítomno větší množství policistů. Uvedený dílčí zásah, který je součástí soudem posuzovaného zásahu, považuje soud rovněž za nezákonný.

Ze shora uvedených důvodů soud žalobě v plném rozsahu vyhověl postupem podle ust. § 87 odst. 2 s.ř.s.

VIII. Náklady řízení

Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z ust. § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož platí, že nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobkyně byla ve věci úspěšná, soud jí proto přiznal právo na náhradu nákladů řízení v plné výši, přičemž neshledal existenci důvodů, které by měly vést byť jen k částečnému nepřiznání těchto nákladů. Náhrada nákladů řízení se sestává z náhrady za zaplacený soudní poplatek ve výši 2 000 Kč.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 24. 9. 2015

Mgr. Milan Procházka, v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Jaroslava Předešlá